



**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

206. An Sacerdos Latinus in Ecclesia Latina possit consecrare in fermentato ad communicandum infirmum moribundum, si no habeat alium panem? Eadem est ratio de Sacerdote Græco in Ecclesia sua. Et idem ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

quia privilegium illis concessum ad consecrandum in fermentato, intelligendum est, quando celebrant in suis propriis Ecclesiis.

Et notatur non licere Sacerdoti Latino in templo Græcorum, quod in Ecclesia Latina existat, in fermentato consecrare: neque etiam aliis fidelibus Latinis ibidem in eodem fermentato communicare. Ex p. 3. tr. 6. & Misc. 2. Ref. 99.

Græcis largitum, quo vti non possunt Latini, neque illo gaudent.

RESOL. CCVI.

An Sacerdos Latinus in Ecclesia Latina possit consecrare in fermentato ad communicandum infirmum moribundum, si non habeat alium panem?

Eodem est ratio de Sacerdote Græco in Ecclesia sua.

Et idem est etiam, si populus debeat sacrificio privari.

Et quid est dicendum ad evitandum mortis periculum, si Sacerdos Latinus non consecret in fermentato.

Et notatur, quod Sacerdotes Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sibi propriam Ecclesiam propriis institutis viventes non habeant, in qua sint, possunt Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesie, in qua existunt, non tamen ad id tenentur.

Etiamsque advertitur, quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittantur sibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & contra Græci in terris Latinorum consecrare debent in fermentato.

Sed in Ecclesia Græcis inter Latinos permittitur nefas est Latinis consecrare in fermentato, & e contra.

Et an in casu, quo Græcus esset incolæ apud Latinos, ubi sunt Tempia deputata ad servandos Ritus Græcorum, teneatur servare Ritus Græcorum, & propria Ecclesia? Ex part. 10. tract. 16. & Misc. 6. Ref. 40. aliis 39.

§. 1. Suppono, quod Ecclesie Latina non est necessarium necessitate præcepti consecrare in pane fermentato, sed in azymo. Et contra Ecclesie Græcæ necessarium præcepti necessitate non est, consecrare in azymo, sed in fermentato. Est assertio totius Ecclesie Latinae, atque adeo verè Catholicae, & proinde ad fidem pertinens. Utraque pars quatenus negat, liquet. Quoniam Ecclesie Latina licitum est consecrare in azymo, & Græcæ in fermentato; proinde nec illi necessarium est necessitate præcepti celebrare in fermentato, nec huic in azymo. Pars etiam utraque quatenus affirmat etiam claret, nam Ecclesie Latinae nefas est celebrare in fermentato, & Græcæ in azymo: Ergo illi necessarium est necessitate præcepti consecrare in azymo, & huic in fermentato. Hoc supposito, quaritur, quid dicendum in casu necessitatis, ut supra; & pro parte affirmativa plura argumenta adducit amicissimus, & doctissimus Pater Dicalillus de Sacrament. tom. 1. tractat. 4. disputat. 2. dub. 4. num. 67. Primum quia non facile, & absque vrgenti ratione videtur asserendum legis divinae obligationem cessare ob fortuitum humanæ obstaculum. Secundò, quia materia huius legis humanæ consecrandi in azymo, aut fermentato secundum se valde indifferens est, & si rectè expendatur, multò magis quàm vltus vestium sacrarum in Missa, cum in azymo, aut fermentato celebrare soleat Ecclesia pro diversitate Nationum, nec iudicet irrogari irreverentiam Sacramento, quamvis in alterutro pane fiat, nunquam tamen celebrare sine vestibus Sacris, non censetur esse irreverentia Sacramenti, neque vlla est, aut fuit (quod sciam) Regio, aut Natio, quibus permittum sit sine vestibus sacris celebrare

Sup. hoc ex Rel. leg. 9. Nota etiam, & Non de feram. & leg.

Sup. hoc in Rel. leg. pau. lo post in. tium, à ver. sic suppo. & in alia eius mon.

Sup. conoto in hoc §. in Rel. 2. not. præterita, & Nota etiam, de Nota fec. cibus. & pro sequenti in hoc §. ibid. in §. Non def. & in leg. & leg. etiam §. vii.

Sup. hoc in Rel. leg. 9. §. vii.

Sup. hoc in Rel. leg. §. Nota etiam, ad me. tium, à ver. & me. in qua. & in. huc Ref.

Sup. hoc in Rel. præteri. ta, §. 2. ad medium, & supr. ad me. dium §. vlt. Ref. 128. & infr. in tr. 2. Ref. 1. §. vlt. prope fin. à ver. Nota etiam.

brare. Tertio lex hæc non est vniuersalis totius Ecclesie, sed partis: ita vt oppositum liceat in alia Ecclesia, nec iudicetur incongruum: ergo in casu necessitatis, & articuli mortis, cenferi posset non incongruum id permittere in gratiam, & beneficium moribundi. Quarto non deserunt Pontificibus rationes, quibus non censetur indecens, sed maxime congruum, vt Græci figentes domicilium apud Latinos, adhuc in fermentato celebrent: ergo non desunt rationes, quibus id permittatur Latino Sacerdoti in gratiam moribundi. Neque apparere videtur, maiore esse rationem, aut vrgentiorē causam, vt Græcus in fermentato celebret inter Latinos permanentē degens, quàm vt idiplum faciat Latinus in casu prædictæ necessitatis, cum ibi simpliciter non cogat necessitas, hic verò maxima. Quinto, non minus est præceptum negatiuum Ecclesie vniuersalis nõ communicandi non ieiunè, quàm sit præceptum Ecclesie Latine non celebrandi in fermentato, & tamen propter vrgentem necessitatē moribundi, & propter seruandum præceptum diuinum communicandi permittitur ægroti non ieiuno, saltem semel in ægritudine periculosa communicare, imo sæpius, iuxta multorum sententiam, vt cum illis dicemus *disp. 9. dub. 17.* Ergo cum non celebrare in fermentato tantum sit præceptum quoddam humanum, non videtur obstare quominus, vt hoc seruetur, censetur, præceptum diuinum non habere locum. Confirmatur, quia magis communis sententia docet (vt videbimus suo loco) licitum esse non ieiuno celebrare, aut communicare ob graue scandalum vitandum. Cur ergo non licebit propter vrgentem maxime causam, secluso scandalo, in fermentato celebrare? Propter aliquas rationes ex his aliqui recentiores, quamuis merito propter auctoritatem Doctorum, & supradictam rationem, negatiuam partem tutiorem putent; affirmatiuam, secluso scandalo, & perturbatione non audent damnare. Ita Tannerus de *Euchar. disp. 5. dub. 4.* in quam sententiam, ne eam, sola multitudo in contrarium me retardat. Hucusque Dicastillus, cuius vltima verba reuolunt aduaciam aliquorum recentiorum, qui facile, & sine vlla formidine solent à receptissimis Doctorum sententiis recedere.

2. Itaque circa præsentem difficultatem negatiuæ sententiæ adhaerendum est, & præter Doctores à Dicastillo citatos, hanc sententiam tenet etiam nouissimè August. Bernal de *sacram. disp. 27. sect. 4. §. 2. n. 37.* & Caltus Palas *tom. 4. tract. 21. punct. 5. n. 5.* Opatouius de *sacram. tract. de Eucharist. disput. 2. q. 2. n. 26.* Dico igitur, Sacerdoti Latino in Ecclesia Latina licitum non esse vii fermentato, neque Sacerdoti Græco in Ecclesia Græca, etiamsi populus diu debeat Sacrificio priuari, & proximus absque Viatico decedere, quia vtilitas communis priuatis commodis præferri debet. At ad vtilitatem comunem Ecclesie pertinet ritus præscriptos in Sacramentis conficiendis obseruare. Ergo hæc vtilitas cuiuslibet alteri vtilitati præferenda est. Adde præceptum communicandi in articulo mortis, & audiendi Sacrum diebus festiuis neminem obligare, nisi quando Sacrificium fieri potest seruatis legibus, & ritu ab Ecclesia præscripto: ergo, &c. Concedo tamen quod possit licitè Sacerdos Græcus in Ecclesia sua panem azymum adhibere, & Latinus in sua fermentatum ad euadendum mortis periculum, dum tamen istud in Ecclesia, vel Religionis contemptum non ei inferretur, siue intenderetur. Prior pars est clara: quia lex humana cum tanto periculo non obligat; consecrare autem in azymo determinatè, & in fermentato determinatè, lex humana dumtaxat est. Posterior pars æquè est certa, quia tunc ei periculo succumbere, ef-

Quoad hoc in tom. 7. tr. 5. lege ex Ref. 76. §. vlt. & etiam §. Secundò, & signanter sup. hoc vide alium vers. eius not.

set infidelibus, quatenus infidelibus cedere, atque adeò in grauem Religionis iniuriam, quorum vtrumque intrinsecè malum est, & per consequens legitimum, & diuinè prohibitum.

3. Nota etiam hic obiter primò, quod Græci per Latinam Ecclesiam, & Latini per Græcam peregrinantes, sicubi propriam Ecclesiam propriis institutis, viucentes non habeant, in qua sint, possunt Græci in azymo, & Latini in fermentato celebrare, conformando se Ecclesie in qua existunt. Fundamentum est, quod iam significauimus: in legibus scilicet morè posituis posse vnumquemque se accommodare consuetudini loci, per quam transit. Non potest tamen improbabilem sententiam Aueriæ de *Sacram. Eucharist. q. 2. sect. 4.* Valquez *disp. 274. cap. 3.* & aliorum posse Sacerdotem peregrinantem extra propriam Ecclesiam teneri ad consecrandum iuxta morem suæ Ecclesie, Latinum scilicet in azymo, & Græcum in fermentato; quia quamuis admittamus, peregrinos teneri aliis legibus, & consuetudinibus loci in quo existunt, non tamen lege consecrandi in fermentato, aut in azymo, quia lex hæc sic peculiariter recepta à subditis, vt vnusquisque morem suæ Ecclesie, in qua habet domicilium, seruet; idque patet constare ex praxi approbata à Sede Apostolica, iuxta Leonem IX. Epistola illa citata: & Eugenum IX. supra.

4. Nihilominus probabilis est quod prius dicebamus, posse scilicet se accommodare Ecclesie, non tamen ad id teneri, sed vtrumlibet posse facere, vel in azymo, vel in fermentato celebrare. Itaque si Latinus Sacerdos inter Græcos, aut Græcus inter Latinos peregrinetur, aut negotij causa breui tempore commoretur, pro libito licitè poterit siue azymo, siue fermentato ad consecrandum vri.

5. Nota secundò quod Latini Sacerdotes in Græcia commorantes, si permittatur ibi propriam Ecclesiam habere, tenentur consecrare in azymo, & similitè Græci in terris Latinorum propriam habentes Ecclesiam consecrare tenentur in fermentato: est enim assertum communissimum, & omnino certum, rite traditum à Leone IX. in *epist. 1. c. 29.* & pertinet vsus, vt Græcorum Romæ, & Latinorum Constantinopoli, vel etiam in Æthiopia. Ratio verò est, quoniam hoc ipso, quod permittantur propriam habere Ecclesiam, perinde se habent Latini ac si inter Latinos, & Græci ac si inter Græcos essent. Porro in Ecclesia Græcis inter Latinos permilla nefas est Latinis consecrare in fermentato. Sicut etiam in Ecclesia Latinis inter Græcos permilla nefas est Græcos consecrare in azymo. Quia priuilegium iis solis conceditur, quibus Ecclesia. Quocirca Romæ in Ecclesia Græcorum non permittitur Latinorum quilibet fermentatum adhibere. Sicut neque in reliquis Missæ cæremoniis Græcorum ritum imitari, nisi forte Sacerdos Latinus in Ecclesia Græca, vel Græcus in Latina Parochum, Capellanum, Vicarium, aut Beneficiarium eligeretur: tunc enim non solum non possent, verum etiam non deberet eius rei morem in omnibus sequi, quod proxima conclusione clarius constabit. Hæc omnia docent Bernal. & Dicastillus vbi supra, cum aliis communiter.

6. Non deseram tamen hic adnotare Leandrum de *sacram. tom. 5. tract. 7. disp. 8. quest. 22.* docere quod in casu quo Græcus esset incola apud Latinos, ubi iuxta templa deputata ad seruandos ritus Græcorum, fuerint sunt Romæ, Panormi, & alibi, non teneatur consecrare ritum propriæ Ecclesie. Nam non est credibile, displicere Ecclesie Latine, vt Græci in ipsa commorantes non sequantur ritum suum, imò & ipsius Christi Domini. Ita Leandrus supra, qui pro hoc tenentur

sententia adducit Granadum, Petrum Ledesnam, & Nugnum.

7. At ego contrariam teneo sententiam, quam supra, & olim docui cum Vasquez, Suarez, & aliis, quos, me etiam citato, adducit Leandrus *vbi supra*, qui notat Montefinū in manuscriptis, docuisse, quod si Sacerdos Latinus existens in sua Latina Ecclesia (v.g. Romæ) vellet consecrare in Templo illo Græcorum, non posset consecrare in fermentato, & si Græcus vellet Romæ consecrare, non in suo Templo, sed in alio, non posset licite consecrare in azymo.

8. Ex supradictis non mihi placet opinio Ledesmae, qui existimat Græcos peregrinos teneri Latine Ecclesie se conformare, si quando in ea versentur; non autem e contra Latinos, quia hæc differentia absque fundamento est. Deinde observa, non obstantibus dictis, non licere latinis in Græcorum templis, quæ habent in Ecclesia Latina, consecrare in fermentato. Vide Dicaëllum *vbi supra*, & alios.

RESOL. CCVII.

De quibusdam questis circa aquam naturalem necessariam in sacrificio Missæ, & Baptismo.

Et an panis ex aqua rosacea factus sit materia apta Eucharistie?

Et an si in sacrificio Missæ infundatur vino parum non aqua naturalis, sed aqua rosacea, vel ex aliis herbis, aut floribus extracta, conficiatur Sacramentum?

Et an peccet mortaliter Sacerdos, si aquam rosaceam, aut artificiosam miscet in Missa?

Et quid dicendum est, si in casu necessitatis non possit alia aqua haberi?

Et an sit peccatum mortale miscere in Missa aquam calidam vino, etiamsi aqua sit naturalis? Ex p. 6. tr. 7. & Misc. 2. Ref. 18.

§. 1. **V**T hæc Resolutio Lectoribus non male oleat, de aqua rosacea, & aliis aquis ex herbis, vel floribus extractis erit non incuriosus sermo.

2. **Q**uero igitur primò, an in casu necessitatis Baptismus possit conferri sub conditione cum aqua rosacea, vel ex herbis extracta. Respondeo, nonissime affirmatiuam sententiam tanquam probabilem admittere Stephanum Bauny in *Theol. Moral. tract. 2. q. 4. vbi sic asserit*. Interferit secundò ob contrariam rationem, in sudore corporis, humoribus expressis ab herbis, floribus, aut oculis conferri non posse, quia non sunt vera aqua simpliciter dicta elementaris, & vltimalis secundum communem usum, & conceptionem hominum. Non desunt tamen, qui pro extrema necessitate contrarium sentiant, quia non constat, an tales humores specie differant ab aqua naturali: ergo vt minimum materia sunt dubia Sacramenti: at materiae dubie semper locus est in necessitate ex Reginaldo *loc. cit. n. 13*, quia sub pena peccati mortalis est consulendum proximo periclitanti de anima, cum id fieri possit sine certa Dei offensa: at vtrumque hic concurrit. Primò periclitatio de salute, cum eius obtinendæ spes nulla sit ordinariè sine Baptismo. Secundò, concurrit etiam culpa priuatio, cum in tali casu Authores nullam agnoscant necessitatem extremam irreuerentiam excusat, quæ ea cessante in sacramentum admitteretur, Ministro se sua sponte exponente per usum talis materiae periculo nihil facienda. Hæc sententia non est improbabilis, quam qui sequetur in necessitate extrema spiritali pueri, Baptismus non dabit, nisi sub conditione hoc modo. Si aqua qua vtor est materia Baptismi sufficiens, ego

te baptizo, si non est, non te baptizo: sic enim admittendi sacrilegij periculum vitatur, vt ante est probatum. Hucusque Bauny Cui etiam adde aliquos viros doctos ex eadem Soc. Iesu de hac re à me consultos: & publicè hanc sententiam in Collegio Panormitano P. Francisc. Bardi tanquam probabilem docuit.

3. Sed aduersus hanc sententiam contra Purcellum, Tannerum, Chametoram, & alios recognosce me ipsum in p. 5. tr. 3. resol. 1. & me citato nostrum P. Lanfranchum *tom. 2. opusculi. c. 4. n. 7. vsque ad n. 16.*

4. **Q**uero secundò, an panis ex aqua rosacea factus sit materia apta Eucharistie. Respondeo negatiuè cum D. Thoma omnium magistro in 3. p. q. 74. art. 7. ad 3. & aliis quos citat & sequitur Petrus de officio sacerdotum lib. 1. cap. 12. dub. 2. num. 19. & Bonacina *tom. 1. disp. 2. q. 2. punct. 1. n. 4.* cum Ioanne Vviggers de sacram. in 3. part. quest. 74. art. 3. n. 17. Et ratio est, quia tam differt aqua rosacea ab elementari, quana farina triticea ab ea quæ est talis. Ergo vt variatio formæ idoneæ consecrationi officii, ita & variatio substantialis liquoris, quo farina in hoc Sacramento miscetur. Confirmatur, succus herbarum, aut florum in fornace expressus vi ignis non est aqua nisi similitudine, & cum addito: dicitur enim aqua rosacea, v.g. & non simpliciter aqua. Deinde si aqua rosacea specie physica essentiali non differret à naturali, saltem distinguitur forma artificiali, & vltimali, quod in Sacramento sufficit.

5. Non desinat tamen hic adnotare Caietanum non solum sacra Purpura, sed etiam literis Eminentiſſimum in 3. part. q. 74. art. 7. in dubium hanc sententiam posuisse. Et idè sic asserit. Circa aquam, ex qua fit panis pro Sacramento, vide rationem literarum in calce articuli, ad probandum, quod oportet esse aquam veram, & naturalem, & suscipe illam vt rationabilem. An autem sit necessaria, cogitatione opus est, & ratio est eadem cum superius dicta de diuersis speciebus granorum componentium panem, quia enim ad Sacramentum sufficit, quod sit verus panis, si panis verus potest fieri ex aqua artificiali, puta rosacea, conſequens est, quod non est de necessitate Sacramenti aqua naturalis. An autem panis confectus ex farina, & aqua rosacea, esset verus panis, experientia comprobandum esset, videndo in quo differret ab aliis panibus: nam si solo odore rosarum differre apparet, crederem ipsum esse eiusdem speciei cum aliis, cum aqua non sit pars essentialis panis, sed materia transiens eiusdem; non enim permanet aqua secundum seipsam in pane, sed panis est tertia res resultans in commixtione farinæ & aquæ per pastæ decoctionem: non est autem remorum diuersarum specierum res posse esse materiam tranſeuntem respectu alicuius vnus etiam homogenei, vt patet de his ex quibus generatur sanguis. Hucusque Caietanus, sed contra illum insurgit nominatim Fagundez in præcept. Eccles. præcept. 3. lib. 2. cap. 1. n. 14. Coninch de Sacram. q. 74. art. 3. n. 46. Layman lib. 5. tr. 4. cap. 2. n. 3. Et ad argumentum Caietani, quod panis ex aqua rosacea confectus non videatur differre essentialiter ab aliis panibus, quidquid sit de differentia essentiali, respondeo differre saltem forma artificiali, & vltimali, quæ in materia sacramentali spectanda est. Nota tamen Valentiam *tom. 4. disp. 6. q. 2. punct. 1. docere sententiam Caietani non esse improbabilem: sed Sorus in 4. disp. 9. quest. 1. art. 7. dicit non esse tantam: idè tu iudica.*

6. **Q**uero tertio, an si in sacrificio Missæ infundatur vino parum non aquæ naturalis, sed aquæ rosaceæ, vel ex aliis herbis, aut floribus extracta conficiatur Sacramentum. Respondeo cum Ioanne Molano in Compend. Theologiæ practicæ tr. 4. cap. 7. concl. 4.

Onæ hic est in tom. 1. tr. 1. Ref. 53.

Sup. hoc fit pra in Ref. 196. §. Quæro secundò, ad lin. 8. & in Ref. 197. ad lin. 5.

Docuit in
Sup. hoc in
Ref. præcit.
ta. Non est
legit. & le-
ge etiam ibi
doctrinam.
Verum à
medio, &
pro vti diffi-
cilius
Ref. ibid. in
6. tit.

Sup. hoc in
tom. 1. tr. 1.
Ref. 53. & se-
quitur pau-
lo post in
tom. 1. vers.
Et reuerti, &
in
tom. 3. tr. 1.
Ref. 53. Ter-
tio pollet. &
lege etiam
§. 1. no plus.